

Відгук

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

Шехавцової Світлани Олександрівни

на дисертаційну роботу **Ябурова Максима В'ячеславовича**

«Формування іншомовної компетентності майбутніх економістів в умовах неформальної освіти»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

Актуальність теми дисертаційної роботи. Дисертаційна робота присвячена актуальній темі вдосконалення мовної освіти здобувачів немовних спеціальностей у закладах вищої освіти на основі врахування сучасних вимог до знання іноземної мови, тенденцій цифровізації суспільства, розвитку неформальної освіти. Дисертантом здійснено пошук ефективних шляхів формування іншомовної компетентності майбутніх економістів як фахівців з економіки, фінансів, обліку та оподаткування. Тож дисертаційна робота відповідає параметрам новизни та очевидної її актуальності, передусім у ракурсі внеску в теорію та практику іншомовної вищої освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Аналіз рукопису дисертації та змісту публікацій аспіранта, зокрема, текстів фахових статей, дають змогу дійти висновку щодо наукової обґрунтованості і вірогідності представлених результатів. Ґрунтовне вивчення М. Ябуровим широкої джерельної бази, що охоплює майже 300 найменувань, із них 42 іноземними мовами, опрацювання нормативних освітніх документів Європейського Союзу та України щодо визнання неформальної та інформальної освіти, реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі, сучасних вимог до рівнів володіння іноземною мовою та ін. дозволили по-новому осмислити зміст іншомовної освіти майбутніх економістів. Вдалий вибір теми дисертації, опрацювання та обґрунтування понятійного апарату, кваліфіковано сформульовані мета, завдання та наукова новизна дослідження

вказують на спроможність автора до глибокого аналізу стану розробленості проблеми та розв'язання висунутих завдань.

Дисертаційне дослідження має класичну структуру і включає в себе анотації, вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел та низку додатків. У першому розділі роботи докладно описано теоретичні передумови формування іншомовної компетентності майбутніх економістів в умовах неформальної освіти, зокрема проаналізовано стан нормативно-правового забезпечення та особливості функціонування системи неформальної освіти в Україні та світі. Визначено, що в більшості країн світу неформальна освіта є шляхом свідомого вільного вибору громадянами гнучкої та оптимальної траєкторії саморозвитку особистості, що оптимальним чином відповідає її індивідуально-психологічним та освітнім потребам. У той самий час в Україні неформальна освіта до сьогодні не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, а може завершуватися лише присвоєнням часткових освітніх кваліфікацій.

М. Ябуровим здійснено якісний теоретичний аналіз та визначено компонентний склад поняття іншомовної компетентності майбутніх економістів. Загальне поняття *іншомовної компетентності* розтлумачене як здатність та готовність суб'єкта професійної діяльності до особистісно-професійного функціонування із використанням змісту та засобів іншомовної діяльності. Така здатність є багаторівневою та складноструктурованою й передбачає сформованість комунікативних умінь у чотирьох основних видах мовленнєвої діяльності (мовлення, аудіювання, читання, письмо), наявність мовних знань (фонетичних, граматичних, лексичних) та навичок оперування ними. Змодельовано педагогічну технологію формування іншомовної компетентності майбутніх економістів в умовах неформальної освітньої діяльності.

У другому розділі роботи описано процедуру експериментальної перевірки ефективності спроектованої педагогічної технології, яка

впроваджувалась у перебігу цільового, змістово-процесуального, результативного етапів. Докладно висвітлено реалізацію кожного із запропонованих у педагогічній технології методів (Mobile learning, TED-talks, тренінги та дебати), що було зумовлено специфікою іншомовного змісту навчального матеріалу, спеціальністю студентів, особливостями дидактичного та організаційного забезпечення тощо.

Отже, запропоноване в дисертації вирішення проблеми формування іншомовної компетентності майбутніх економістів має безсумнівну *наукову новизну*, яка полягає у в тому, що *уперше розроблено* педагогічну технологію формування іншомовної компетентності майбутніх економістів як сукупність дій і чітко визначену послідовність реалізації форм і методів навчання іноземної мови (mobile learning, TED-talks, дебатів, тренінгів) в умовах неформальної освіти; *уточнено та розширено уявлення про* зміст поняття «іншомовна компетентність майбутніх економістів», яке тлумачиться як систематизована та впорядкована сукупність знань, умінь, навичок, практичного досвіду, що сприяють успішному використанню іноземної мови майбутніми фахівцями економічного профілю і в процесі розв'язання складних спеціалізованих завдань та практичних проблем під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі професійного навчання, і з метою подальшої неперервної самоосвіти, професійного та особистісного саморозвитку та різнобічного самовдосконалення тощо; структуру іншомовної компетентності майбутніх економістів у єдності когнітивно-інформаційного, мотиваційно-ціннісного, рефлексивно-регулятивного та діяльнісно-поведінкового компонентів; особливості застосування засобів неформальної освіти в закладах вищої освіти з метою формування іншомовної компетентності майбутніх економістів; *дістала подальшого розвитку* система знань про засоби формування іншомовної компетентності майбутніх економістів.

Практичне значення отриманих результатів визначено вдосконаленням змісту професійної підготовки майбутніх економістів, зокрема розробленням

навчально-методичного забезпечення, до якого ввійшли: матеріали для проведення дебатів «Brainstorming Ideas with Debates»; рекомендації та вправи для формування навичок презентації з допомогою TED-talks; дидактичний навчальний ресурс з вивчення англійської мови для студентів-економістів з рівнем мови А2-В1 на основі конструктора SkillzRun; матеріали для проведення тренінгів під час організації літніх шкіл для майбутніх економістів; навчально-методичний посібник «Педагогічна технологія формування іншомовної компетентності майбутніх економістів засобами неформальної освіти».

Через вагому *практичну та методологічну значущість* дослідження його матеріали можуть бути використані для оптимізації професійної підготовки майбутніх економістів, під час викладання дисциплін «Основи міжкультурної комунікації», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Ділова іноземна мова», розробки інноваційних навчальних курсів у ЗВО, збагачення та урізноманітнення змісту наявних навчальних дисциплін, у роботі лінгвістичних центрів різних форм власності тощо.

Оцінка змісту й оформлення дисертації, її завершеність у цілому.

Дисертаційній роботі М. Ябурова, поданій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, притаманні цілісність, методологічна обґрунтованість, практичне спрямування одержаних результатів з можливістю їх використання в реальному освітньому процесі професійної підготовки економістів у закладах вищої освіти. Завершена дисертаційна робота свідчить про широку наукову й професійну ерудицію її автора, а також досконале володіння сучасними методами наукового пошуку в галузі 01 Освіта/Педагогіка.

Оформлення дисертації відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023). Факти порушення академічної доброчесності в роботі не виявлені.

Повнота викладу результатів дослідження в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. За темою дисертаційного дослідження опубліковано 13 публікацій, зокрема: 4 статті у фахових наукових виданнях України з педагогіки, включених до наукометричних баз; 1 стаття в зарубіжному науковому періодичному виданні з педагогіки; 1 навчально-методичний посібник; 1 розділ у колективній монографії; 6 публікацій в інших виданнях та матеріалах конференцій. Наукові праці автора з достатньою повнотою відображають основні положення й висновки дисертації

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, необхідно зробити певні зауваження та вказати на деякі положення роботи, що вважаються дискусійними:

1. Описуючи педагогічну технологію формування іншомовної компетентності майбутніх економістів в умовах неформальної освіти, дисертант приділяє основну увагу методам, використання яких забезпечує цілісне формування всіх компонентів досліджуваного педагогічного явища (мобільне навчання, тренінг, TED-talks та дебати). Вважаємо, що слід було більше уваги приділити теоретичним підвалинам спроектованої технології, зупинитись на педагогічних підходах та принципах, на які спирається автор. Це б зробило більш вагомим цільовий (теоретичний) етап проектування технології.

2. Ключовим поняттям дослідження є «іншомовна компетентність майбутніх економістів». Проте, на наш погляд, під час експериментального впровадження педагогічної технології формування цієї компетентності недостатньо висвітлено професійну специфіку. Як саме той чи інший метод ураховує особливості професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі економіки?

3. Під час проведення педагогічного експерименту, описаного в другому розділі роботи не зовсім зрозуміло, як відбувався розподіл

респондентів на контрольну та експериментальну групи, чи було доведено однорідність студентів ЕГ та КГ за кількісними та якісними показниками?

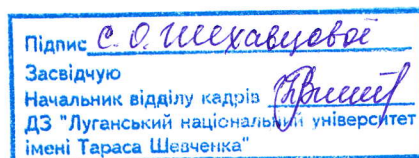
4. Здійснюючи науково-експериментальну роботу з впровадження педагогічної технології формування іншомовної компетентності майбутніх економістів засобами неформальної освіти, вважаємо, що дисертанту бажано було виокремити негативні чинники, що впливали на ефективність формування зазначеної компетентності.

5. Визнаючи загалом грамотний і логічний стиль викладу тексту дисертації, зауважимо, що в роботі трапляються окремі огріхи орфографічного та стилістичного характеру.

Загальний висновок. Висловлені зауваження і побажання не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження. Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертація Ябурова Максима В'ячеславовича «Формування іншомовної компетентності майбутніх економістів в умовах неформальної освіти» є самостійною, завершеною науковою роботою, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (зі змінами) (зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023), а також відповідає вимогам пунктів 9-18 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167) (зі змінами), а її автор – Ябуров Максим В'ячеславович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор, Віта Ілляшенко
декан факультету іноземних мов
Державного закладу
«Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»

Шехавцова

С. О. Шехавцова